

Fra serien : Set Nedefra

Af Jørgen Olsen

TILLÆG TIL 'SUPPLEMENT 2018', -----

----- OM JØDEGUDEN JAHVE M.M.

**Indholdsfortegnelse : Generelt om mytologi : ----- Side 1
Om Jødeguden Jahve : ----- Side 2**

GENERELT OM MYTOLOGI

I min artikel benævnt 'Supplement 2018', nævnes der om 'jødernes gud Jahve', blot ordene: '**og hvor kom han så fra**'. --- Det vil jeg her uddybe nærmere. Det er en beretning for sig, som vi alle bør kende og forholde os til. For ifølge biblens beretninger, og kirkens forkyndelse, **er den 'kristne Gud' den samme som jødernes Gud, --- og dermed Jahve. ---** Således en '**hedensk gud**', som så mange andre gennem menneskets eksistens, og bl.a. gennem vor egen historie, som f.eks. den *Nordisk Mytologi*, – eller som *den Græske Mytologi*, og *mange andre verden over*. -- F.eks. Keltisk-, Mayanernes-, Romersk-, Vendisk- og Ægyptisk Mytologi etc. eller ud fra det Spirituelle o.lign.).

Grundlaget er bygget på '*myter*', '*legender*' og *andet 'uforklarligt'*, der hen over tid er blevet opfattet som 'sande' forklaringer på mangt og meget, ud fra overnaturlige synsvinkler. Udtrykket hævdes at komme fra græsk (mythologia), hvor det betød '*historiefortælling*', med beretninger om '*legender*' og med '*overleveringer*' fra slægt til slægt. Det kan så være endt med en samling, ud fra nogle sammenhænge af sådanne beretninger gennem tiden, og på et tidspunkt samlet til en helhed. Og så ud fra 'det', at have dannet den aktuelle lokale 'religion'. Ordet religion kommer fra latin (religare), der reelt betyder '*at binde sammen*' eller '*at fortøjre*', således at samle beretninger og danne det til en religion, med fokus på noget '*guddommeligt*' eller på '*mystiske væsner*'. --- En '*Gud*' er således indbegrebet af en '*højere magt eller et væsen*' i den aktuelle religion.

Desuden berettes det, at disse *mytologier* i høj grad afspejler de samfund, hvori de er dannet og bliver benyttet, da *myterne* ofte knytter sig til et bestemt samfunds åndelige liv, traditioner og kultur, og i det videre forløb støttes og uddybes af det aktuelle samfunds religiøse ledere. --- Måske netop meget genkendeligt. --- Blot nogle enkelte sammenlignelige forhold som '*skabelsen*', '*livet efter døden*', om '*et himmerige*' hvor den dødes ånd vil leve videre, forudsat den afdøde har overholdt den aktuelle religions love og regler. Det forekommer, at mange forhold og regelsæt går igen i de mange mytologiske religioner. Bl.a. som Odin i den '*Nordiske Mytologi*', og tilsvarende i den '*Vendiske Mytologi*', med *Svantevit* som overgud, og som krigs-, frugtbarheds-, og rigdomsgud. Nævnt i sammenhæng med vor egen historie, om *Absalons og Valdemar Den Stores* krig mod Venderne, for med magt at omvende dem til *kristendommen*, --- som jeg så her vil benævne som '*kristen mytologi*'. ---

De mytologiske religioner er således blevet til et samlingsobjekt i de aktuelle lokaliteter, bygget på frygt for det uforklarlige, man ikke har kunnet forstå. Således blevet et holdepunkt i afmagten overfor det ufattelige, som gennem genfortællinger er blevet overdrevet mystificeret. Krige har altid kunne udvikle drabelige beretninger efterfølgende. – Dette og meget mere kan så være samlet til en helhed, måske med gode hensigter, måske bl.a. fra *spirituelle* oplevelser, men efterfølgende med tildeling af stor magt fra de religiøse ledere, --- og fra *samfundenes magthavere*.

Religion har altid været en magtfuld funktion, overfor menneskers søgen efter forklaringer i livet. Befolkningerne har i den sammenhæng, altid være relativ lette at sætte i '*lænker*', og ud fra frygt og forventninger, nemme at få til at underkaste sig magtfulde herskere, i '*gudens og hellighedens navn*'. Myter kan således være dannet ud fra kulturelle behov, som så efterfølgende kan blive en autoriseret del af den aktuelle kultur, og ud herfra skabt fælles normer, love og regler for samfundet og den enkelte borger. --- Og ofte med den konsekvens, at enhver lille bevægelse for forandring, vil blive slået ned med stor magt. ---

OM JØDEGUDEN JAHVE.

Fra det Gamle Testamente har vi, at Israels gud hed Jahve. Det er i særlig grad i 1. Mosebog, vi møder navnet *Jahve*. Det var imidlertid sådan, at af ærefrygt for guden og hans gudsnavn, blev der på et tidligt tidspunkt sat et forbud mod at udtale navnet. I 2. Mosebog kap. 3 vers 14-15, sættes navnet i forbindelse med det hebræiske ord *haja*, der betyder 'at være' (at være til stede), og heraf navnet 'Herren'. En anden udlægning siger at det var ordet 'adonaj', som er det hebræiske ord for 'Herren'. Men det er således det udtryk/navn, der følger hele vejen gennem biblen. *Jesus* får også tilknyttet dette udtryk, med en erklæring om det 'guddommelige'. Denne navngivelse er tilsvarende kendt fra andre religioner end den bibelske, og således antages det, at samme begreb i bredere sammenhæng, er et udtryk for en 'guddommelig hersker'. ----- Navnet *Jahve* er i hebræiske skrifter udtrykt uden vokaler som *JHVH*. Uden nogen særlig sproglig forklaring, blev denne skriveform også til navnet 'Jehova'. --- Sekten 'Jehovas Vidner', har således taget dette navn til sig.

Jahve-dyrkelsen er i høj grad knyttet til Moses. Det er således omkring beretningen om israelernes liv i Ægypten. Moses var født af en israelsk familie af Levi stamme. Israelernes historie på dette område, er beskrevet i 1.Mos.kap.25-50. *Det er beretningen om Abraham, Isak og dennes søn Jacob som udgangspunkt. Jacob 'tilranede' sig broderen Esau's 'førstefødselsret', og blev af den blinde Isak, velsignet til at bære denne førstefødselsret i slægtens navn. Jacob fik efterfølgende tilnavnet 'Israel'. Heraf efterfølgende slægters betegnelse, og senere et helt folks benævnelse. --- Senere den berømte beretning om hans tid hos Potifar i Ægypten, der var Faraos øverste livvagt, og som købte Jacob som slave. Men også at han efter et yderligere langt tids forløb, endte som Faraos højre hånd. Det er bl.a. i beretningen om 'de syv fede år', og 'de syv magre år', som plagede i Ægypten. Og om kornsælget til hans far Isak og hans brødre. Det ender til sidst med, at Faraos tillader hele hans slægt på mere en 70 personer, at komme til Ægypten. De fik tilmed de bedste områder til dem selv og deres mange dyr, for at overleve den hungersnød der var. Således var den daværende slægt 'Israel' nu samlet i Ægypten. Men i 1. Mos.Kap 46,v.34 er det udtrykt 'Thi enhver hyrde er ægypterne en vederstyggelighed'. – Da israelerne netop drev dyrehold som i slægt efter slægt, blev de betragtet som 'trælle' fordi de var 'hyrder'.*

Den israelske befolkning havde gennem tid, vokset sig til en meget omfattende befolkningsgruppe i Ægypten, så betydningsfuld, at den ægyptiske Faraos ville bekæmpe dem. Det var således i den sammenhæng at Moses blev født. Faraos havde beordret, at alle israelske drengebørn skulle dræbes. For at undgå denne skæbne, havde hans mor gemt og lagt ham i en sivkurv, et sted ved floden Nilen, hvor hun vidste at Faraos datter kom for at bade. Faraos datter kom og fandt barnet, og adopterede ham. *Moses liv var reddet.* – Et samlet forløb af en velkendt beretning fra det Gl. Testamente. ---

Moses vokser op og lære at forstå israelernes urimelige slavetilstand og undertrykkelse. Moses gør forsøg på et få Faraos i tale, om at frigive israelerne fra deres slavetilstand, men Faraos nægter. Der følger som beskrevet i biblen de kendte 'ti plager'(2. Mosebog kap.7,14 til kap.12,36). Men intet hjalp overfor Faraos. Næppe nogen tvivl om, at israelernes slaveri for ægypterne, havde fået en økonomisk betydning i landet. Hertil den beretning om den brændende tornebusk ved bjerget Horeb, hvor det hævdes, at Gud åbenbarede sig for Moses, og pålagde ham at føre israelerne ud af Ægypten. --- Men når det her handler om guden Jahve, så drejer set sig om, hvad der foregik i anden sammenhæng.

Da en hebræer (israeler) blev dræbt af en ægypter, og Moses så det, dræbte han ægypteren. Herefter måtte Moses flygte ud af landet. Han kom til Midjanitternes land og søgte ophold der. Han mødte præsten Jetros fra den lokalt gældende stammereligion. Han blev taget venligt imod, og blev senere gift med Jetros datter Zippora (2. Mos. 2,11-22). **Det er således her i Midjanitternes land, at Moses bliver oplært i den lokale stammereligion, hvor 'Jahve' var overgud, krigsgud, og frugtbarhedsgud.** Midjanitterne er ifølge Gl. Testamente efterkommere af Midjan, der var søn af Abraham og én af hans koner ved navn Ketura (1. Mos. 25,1-2). Historisk berettet udgjorde Midjanitterne et tidligt arabisk stammesamfund, i den nordvestlige del af Den Arabiske Halvø. – **Moses fik sine landsmænd til at tage imod Jahve som deres nye Gud.**

For at forstå det videre forløb, så skal beretningen om den brændende tornebusk ved bjerget Horeb, (et andet navn for Sinaibjerg) omtales yderligere. Efter Gud havde åbenbarede sig for Moses, og pålagt ham at føre israelerne ud af Ægypten, fik han hjælp af hans bror Aron. De fik samlet en hær, og hele den israelske befolkning, efter at ægypterne var blevet ramt af de 'ti plager' (2.Mos.Kap.7 til 12). Der følger herefter flugten ud i ørkenen gennem 'sivhavet', som det er omtalt, som dog menes at være 'Det Røde Hav'. –

--- Og videre til Sinaibjerg som anført i beretningerne. Her blev *Jahve-troen* sat på prøve. Beretningerne fortæller om Moses der møder Gud på bjerget, og hvor de ti bud blev indskrevet i stentavlerne (2. Mos. Kap 24,12-18). Men han var borte længe, og folket blev utålmodig. De frygtede at Moses havde svigtet dem. Det omtales således, at *'ugudeligheden blandt folket, fik dem til at tage en erstatningsgud*. – Det menes at være guden *Baal*, som i øvrigt er omtalt mange steder i beretningerne gennem israelernes historie. Beretningen her handler bl.a. om guldkalven, man ofrede til og dansede om. Det beskrives, at Gud blev vred og sagde: *'Jeg har iagttaget dette folk og set, at det er et halsstarrigt (stivnakket) folk'* (2.Mos. kap 32,9). -- Moses selv blev så vred, at han knuste stentavlerne. Gud og Moses taler atter sammen siger beretningen, og Gud vil straffe folket med en ulykke. --- Men Moses går i forbøn og ifølge beretningen *'angrede Gud sin hårde dom'* (2.Mos kap 32,10-14).

Moses får herefter atter hans landsmænd *'på rette spor'*, og fortsat med *Jahve* som deres rette Gud. Efter en lang vandring i ørkenen på ca 40 år, erobre israelerne deres gamle land tilbage. Deres opfattelse var, at *Gud havde lovet dem landet tilbage*. Det benævnes som *'det forjættede (lovede) land'*.

I israelernes gamle land, har der hersket flere religioner gennem tiden, alle mytologiske. De mest kendte er *El* (Elohim) og *Baal*. *El* er ikke særlig omtalt med det navn, men alene med ordet 'Gud'. Han nævnes i sin oprindelse som en syrisk-fønitisk gud. Alt tyder på, at denne gud har haft en betydning fra skabelsesberetningen. Han beskrives som en urgammel mand, der sidder på sin trone og regerer. – Men kontrasten er stor til myternes anden hovedperson, den unge krigsgud *Baal*. Det er i sammenhæng *Baal* vi høre mest om i Gl. Testamente. Han har haft en væsentlig plads langt op i tiden, efter alt at skønne helt frem til Babylonstiden. *Baal* var magtfuld og krævede ofre som andre guder, – endda børn som ofre. Der kom til at være en løbende konflikt, især mellem de to religioner med *Baal* og *Jahve*.

Men Moses fik på Sinaibjerg stadfæstet grundlaget for dyrkelsen af *Jahve*. Ifølge overleveringerne, f.eks. de *'10-bud'* (efterfølgende benævnt 'loven'). Man kan ligeledes opleve nogle meget markante træk hos *Jahve*. *Han er krigerisk og magtfuld, egoist og skinsyg, han tåler ikke at hans folk dyrker andre guder* (1. bud i loven). – *Han er urørlig og helt uafhængig af mennesker. Jahve er ophøjet som den hellige majestæt, og hans navn må af frygt for konsekvenserne ikke misbuges* (2. bud i loven). ---

Men efter landflygtighedstiden i Babylon (587-539 f.kr.) blev det endeligt fastlagt, at bekæmpe al anden gudsdyrkelse i landet, og al magt blev sat ind på, at det alene måtte være *Jahve* – og ham *'alene'* --- der var israelernes Gud. *Sådan blev det, og sådan er det fortsat, --- ja endog helt ind i vor tids kristendom, – i vor statslige Folkekirke*.

I Gl. Testamente møder vi dyrkelsen af flere guder, men i størstedelen heraf dog mest af alt den ene Gud, som hedder *Jahve*, og som ved *'udrensningen'* blev den eneste *'sande' israelske Gud*. Det er således udtrykt i 5. Mosebog kap. 6,1-4, bl.a. med ordene *'Hør Israel! Herren vor Gud, Herren er een'*. --- Skabelonen eller rettere modellen for disse guder var, og endda som det også kendes fra den *Græske- og Nordiske Mytologi*, at der ud over en *'overgud'*, var et antal *'underguder'*. *Jahve* var således en *'overgud'*. Generelt set havde disse guder mange børn. Om *'Gudssønner'* er der i 1. Mosebog kap. 6,1-4, netop omtalt sådanne. Af teksten fremgår bl.a. følgende: *'Da nu menneskene begyndte at blive talrige på jorden og der fødtes dem døtre, fik 'Gudssønnerne' øje på menneskedøtrene skønhed, og de tog så mange af dem, som de lystede, --- og videre : af disse børn af gudssønnerne og kvinderne, er de kæmper som levede i urtiden'*.

--- Ifølge en Gl. Testamentlig teologiprofessor fra Århus, udlægges det således, at *'Satan'* var én af disse *Gudssønner*, med henvisning til *Jobs Bog kap1,6*. Beretningen om *'Job'*, der blev frataget alt, for at prøve ham i hans *'Gudstro'*, er vel ret kendt. Her et citat fra omtalte vers: *'Nu hændte det en dag, at Guds sønner kom og trådte frem for Herren (Jahve) og iblandt dem kom også 'Satan'*. --- Videre fremgår der en samtale mellem *'Herren'* og disse *Gudssønner*, om *Herrens tro tjener Job*. Det beskrives, at sønnen *'Satan'* giver det svar (kap1,9-10): *'Er det mon for intet Job frygter (elsker) Herren og viger fra det onde, har du ikke omgæret ham og hans hus hvad han ejer'*. --- Herefter følger så de mange pinsler for *Job*, som beretningen omtaler.

Som 'Gudssøn' høre 'Satan' således hjemme i 'himlen'. Navnet *'Satan'* skal ses som et sønnenavn som så mange andre drengenavne. Men i Det Nye Testamente er det gjort til noget andet. I vor oversættelse fra græsk til dansk, er hans navn ændret til *'Djævelen'*. --- Men fra samme teologiske professor som omtalt, udlægges det sådan (ifølge Kristendom.dk), at om *'Herren/Gud'* (*Jahve*) *hævdes det, at han havde to sønner, 'Satan' og 'Job'*. Det beskrives således, at *'Gud'* foretrak *Job*, som han var stolt af. *Satan* ligner en jaloux storebror, som er rigtig godt træt af, at hans far praler af *'lillebror' Job*. ---

Satan fremviser således 'det onde', ved at lokke *Gud* til at prøve *Jobs loyalitet*. --- Ud af disse udlægninger, ser jeg således, at begrebet 'det onde' netop bliver forbundet med '*Gudssønnen Satan*'. Således ret personificeret. --- I Det Nye Testamente, bliver dette grundlag brugt, ud over hvad jeg mener er berettiget, når jeg ser på ovennævnte Gl. Testamentlige udlægning.

'*Djævlbegrebet*' der efterfølgende præger Det Nye Testamente, bliver således til begrebet 'det onde'. Det bliver til et '*symbol*' på 'det onde'. Denne '*symbolisering*' kom i slutningen af 1800-tallet til at give grundlag for nuværende indledning af '*Den Apostolske Trosbekendelse*', ved at tilføje den indledning der hedder : '*Vi forsager djævelen og alle hans gerninger og alt hans væsen*'. ---

Min oplevelse heraf er en *forflygtigelse* af, at 'det onde' vi selv kan begå, bliver sat i sammenhæng med noget '*udenfor os selv*'. ---- Jeg anser derfor denne indledning som en forkert anvendelse. Sætningen kom med ud fra Grundtvigs stærke indflydelse, bl.a. under en '*ritualstrid*' på det tidspunkt. – Men det hævdes alene at være et særkende i netop vor kristne Folkekirke. --- **Jeg støtter således den betragtning, at en 'trosbekendelse' alene bør bestå af anerkendelsen af den aktuelle kristne tro, – og ikke 'forsagelse' af anden påvirkning, som bl.a. det jeg her angiver som fejlagtigt, --- nemlig om 'djævelen'.**

Bemærk ! Den Gl. Testamentlige udlægning fra omtalte professor fra Århus, kan læses på internettet *Kristendom.dk*. Den beretter således om, at den *Gud* vi dyrker i den kristne kirke, og således den *Gud* der er identisk med jødernes *Gud (Jahve)*, i hvert fald havde to sønner, med navnene *Satan og Job*. – Vel er dette langt forud for Det Nye Testaments beskrivelser om Jesus, der er grundlaget i kristendommen, men som netop direkte benævnes som '*Guds enborne (eneste) søn*'. – Men som i Det Gl. Testamente således er omtalt at have flere børn. ---- Det burde give stof til eftertanke om, at se nærmere på en ny fortolkning af grundlaget, i det vi forkynder og fastholder som forudsætning i vor kristne kirke. -- **Men måske en ret identisk beretning med myterne om, at 'Guderne' avlede børn med 'menneskedøtre', som omtalt ovenfor. -- Således her netop i relation til Gud og jomfru Maria. --- Og som en identisk myte.**

Mine betragtninger heraf har givet grundlag for, hvad jeg har udtrykt i mine tidligere artikler om teologi etc., med særlig henvisning til dem jeg benævner som '*Supplement 2017*' samt '*Supplement 2018*'. De er skrevet som forlængelse af andre artikler om teologi og Folkekirke i serien '*Set Nedefra*'. --- Heri henviser jeg til, at det mytologiske skal vurderes kritisk, og at vi bør samle os om de mange værdier der i øvrigt er i kristendommen. *Således ikke mindst fra beretningerne om Jesu liv og mange af de kulturelle værdier der har dannet sig gennem kirkens historie, som kan sættes sammen med mange and relationer i vort menneskeliv.*

Allerede i begyndelsen af 1800-tallet, var disse tanker fremme, i det der er benævnt '*Rationalismen*', og hvor den daværende teologiprofessor H. N. Clausen skrev en bog på 800 sider om netop datidens betragtninger herom. Bogen findes på Det Kongelige Bibliotek. Jeg kender dog kun hovedelementer heraf. --- Essenses heri var ud fra *oplysningstidens opfattelse af, at vi alene burde forholde os til hvad vi kan forstå, og ikke til det 'utopiske*'. ---

Jeg efterlyser en bevægelse omkring fornyet analyse af disse forhold, som en tilgang til vor tids høje almene uddannelsesgrundlag, og tilmed i det vi selv betegner som et 'civiliseret' og 'oplyst' samfund'.

Skanderborg 2018

Jørgen Olsen (supplement til serien 'set nedefra')